

אוצר פלאות התורה

רס"ט

פרשת בא

ועיין עוד בספר מהרי"ל (מנהגים, סדר ההגדה אות מ) שכתב וזה לשונו: "פעם אחת שכח רבי לאכול אפיקומן ונזכר לאחר ברכת המזון, ולא רצה לאכלו" וכו'.

ויש לציין מה שכתב במשנה ברורה (סימן תעז סק"א), שמנהגנו הוא שברכת המזון אינה טעונה כוס, ועל כן מי ששכח וברך ולא אכל אפיקומן יאכל אפיקומן ויברך ברכת המזון בלא כוס.

וְכָכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים נְעָלֵיכֶם בְּרִגְלֵיכֶם וּמַקְלֵכֶם בְּיָדְכֶם, וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בַּחֲפוּזִין פֶּסַח הוּא לֵה': (יב יא)

רק ערב יו"ט וליל הראשון נקראו 'פסח'

בחזקוני פרשת אמור (כג ה) כתב חידוש נפלא, שרק יום ערב פסח וליל הראשון נקראו 'פסח', על שם קרבן פסח שעסוקים בו בזמנים הללו, אולם שאר ימי החג מליל ראשון ואילך נקראים רק בשם 'חג המצות'.

שִׁבְעַת יָמִים מִצֹּת תֹאכְלוּ אֶךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבֶּתֵיכֶם וּגו': (יב טו)

מצות אכילת מצה מן התורה כל שבעת ימי החג

כתב החזקוני (כאן פסוק יח), שמקיימים מצות עשה באכילת מצה גם בכל ימי הפסח, ודלא כדעת הרבה ראשונים שמצות אכילת מצה היא רק בליל הראשון של פסח^(ר), ואילו בשאר הימים אינה מצוה אלא רשות, שאם רצה לאכול אוכל, ואם אינו רוצה לאכול אינו אוכל.

והנה אמרו במסכת פסחים (דף קכ ע"א) "מה שביעי רשות, אף ששת ימים רשות", דמשמע לכאורה כשיטה הסוברת שאין מצוה באכילת מצה במשך כל ימי הפסח. אך ידוע ומפורסם מה שאומרים בשם הגר"א ז"ל, שאע"פ שאין 'חובה' לאכול מצה כל שבעה, בכל זאת יש מצוה דאורייתא באכילת מצה כל ימי הפסח, והגמרא אינה קוראת לה 'רשות' אלא לגבי ליל הראשון שהיא חובה, ומצוה לגבי חובה רשות קורא לה^(ריא).

היה צריך להצטער שהרי היה יכול לאכול אפיקומן ולברך בלי כוס. (רי) כן פסקו הרמב"ם הלכות חמץ ומצה (פ"ו ה"א), חינוך (מצוה י), וטור ושו"ע או"ח סימן רעה (סעיף ז).